

Radions inslag desavouerar de 22 forskarna (publicerat som replik, SvD 2021-03-30)

Alisa Bosnic och Ulrika Björkstén på Vetenskapsradion har publicerat en replik på min artikel om kritiken av den svenska coronastrategin (SvD 24/3). De skriver: ”I en debattartikel försöker Lena Einhorn påstå att kritiker tystas av medier.” Om de har läst vad jag skriver så ser de att jag tvärtom hävdar att det mesta av tystandet av kritiken är Folkhälsomyndighetens verk, och att medierna i stort varit ouppsåtliga aktörer. Däremot skriver jag att just Ulrika Björkstén själv tagit initiativ till flera reportage riktade mot kritikerna.

Jag tar inte ställning till hur Vetenskapsradion överlag har agerat under pressträffarna. I rapporten från Institutet för Mediestudier står det mycket riktigt att de flesta kritiska frågorna under pressträffarna ställdes av ”svensk lokalmedia, Vetenskapsradion vid Sveriges Radio och utländsk media”, fast även från dessa befanns kritiska frågor vara i minoritet (sid. 55-56 i rapporten). Men detta har ingenting att göra med Ulrika Björksténs inslag som jag refererar till.

I inslaget från 15 april (<https://sverigesradio.se/avsnitt/1482239>), som behandlade de 22 forskarnas debattartikel, och fälldes av Granskningsnämnden, säger Björkstén inte endast att ”en uppgift i efterhand korrigerats av debattörerna” – vilket hon fälldes för – utan också att ”siffrorna för Sveriges del, åtminstone, är helt fel” – trots att de visat sig vara helt korrekta (<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistik-om-covid-19/statistik-over-antal-avlidna-i-covid-19/>). Ändå hävdar Bosnic och Björkstén nu att ”inslaget är fortfarande relevant i sin helhet”.

Men vad som präglar detta radioinslag är inte bara ett diskrediterande av debattartikelns innehåll utan också ett desavouerande av undertecknarna/kritikerna: ”Många av forskarna som har skrivit under den här artikeln”, säger Björkstén i programmet, ”har ju inte egna expertområden som har direkt relevans för smittbekämpning och epidemiologi. Och därför ska man inte nödvändigtvis se det som att de uttalar sig i egenskap av experter.” Ett anmärkningsvärt påstående. Bland de 22 undertecknarna fanns fem virologer, tre epidemiologer, två infektionsläkare, två folkhälsoexperter och en expert i mikrobiell patogenes. Fjorton var professorer på medicinsk fakultet. De flesta har hundratals publikationer.

För Folkhälsomyndighetens chef Johan Carlson hittar jag 16 publikationer, alla om malaria, den senaste från 2000 (<https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Johan-Carlson-2054260751>). Statsepidemiolog Anders Tegnell har 47 publikationer på Web of Science, men är corresponding author på endast 9 av dessa. Att Carlson och Tegnell ”uttalar sig i egenskap av experter” väcker dock inga invändningar hos Björkstén. Lika lite som att hon själv ett tag kallades ”Ekots vaccinexpert” (https://twitter.com/realJohnny_S/status/1361976828278304772/photo/1)

Björksténs metod att nedvärdera de akademiska kritikerna mot den svenska strategin går igen också i inslaget ”Forskaren som debattör – var går gränsen?” (<https://sverigesradio.se/avsnitt/1651034>), från 12 februari i år.

Men de mest försåtliga orden kommer i inslaget ”Dold facebookgrupp oroar experter” (<https://sverigesradio.se/avsnitt/1667811>). Genom att där påstå att den icke namngivna kritiska facebookgruppen består av ”akademiker, opinionsbildare, forskare vid svenska universitet och andra”, och genom att låta experter på desinformation säga att gruppens privata inlägg är ”väldigt oroande” och ”tar sig in på en kommunikationsyta där påverkanskampanjer pågår av främmande makter”, porträtterar Björkstén och Janzon kritiska akademiker som något slags femtekolonnare.

När de sedan intervjuar FHM:s presschef, och låter honom säga att ”det är chockerande att det här pågår”, och att ”gruppen är kopplad till just forskningsvärlden och ...

jobbar aktivt med påverkan i en dold grupp”, så gör sig Björkstén och Janzon inte endast till Folkhälsomyndighetens redskap, de går än en gång till angrepp mot kritiska forskare. Trots att facebookgruppen MEWAS alls inte är någon forskargrupp sägs gång på gång att ”det finns flera forskare från svenska universitet bland de aktiva” om än ”varken smittskyddsexperter eller virusforskare utan forskare inom helt andra fält”. Vilket gör även detta inslag till ett om ”forskare som låtsas vara experter”.

Problemet när det gäller den svenska coronastrategin är inte att kritiska forskare har haft för stort inflytande. Det är att de inte har haft något inflytande alls.

När bokslutet för denna pandemi görs, så kommer slutsatsen inte att vara att det fanns för många kritiska röster, utan att ansvariga inte lyssnade till den expertkunskap som fanns utanför myndigheten, och internationellt.

Lena Einhorn